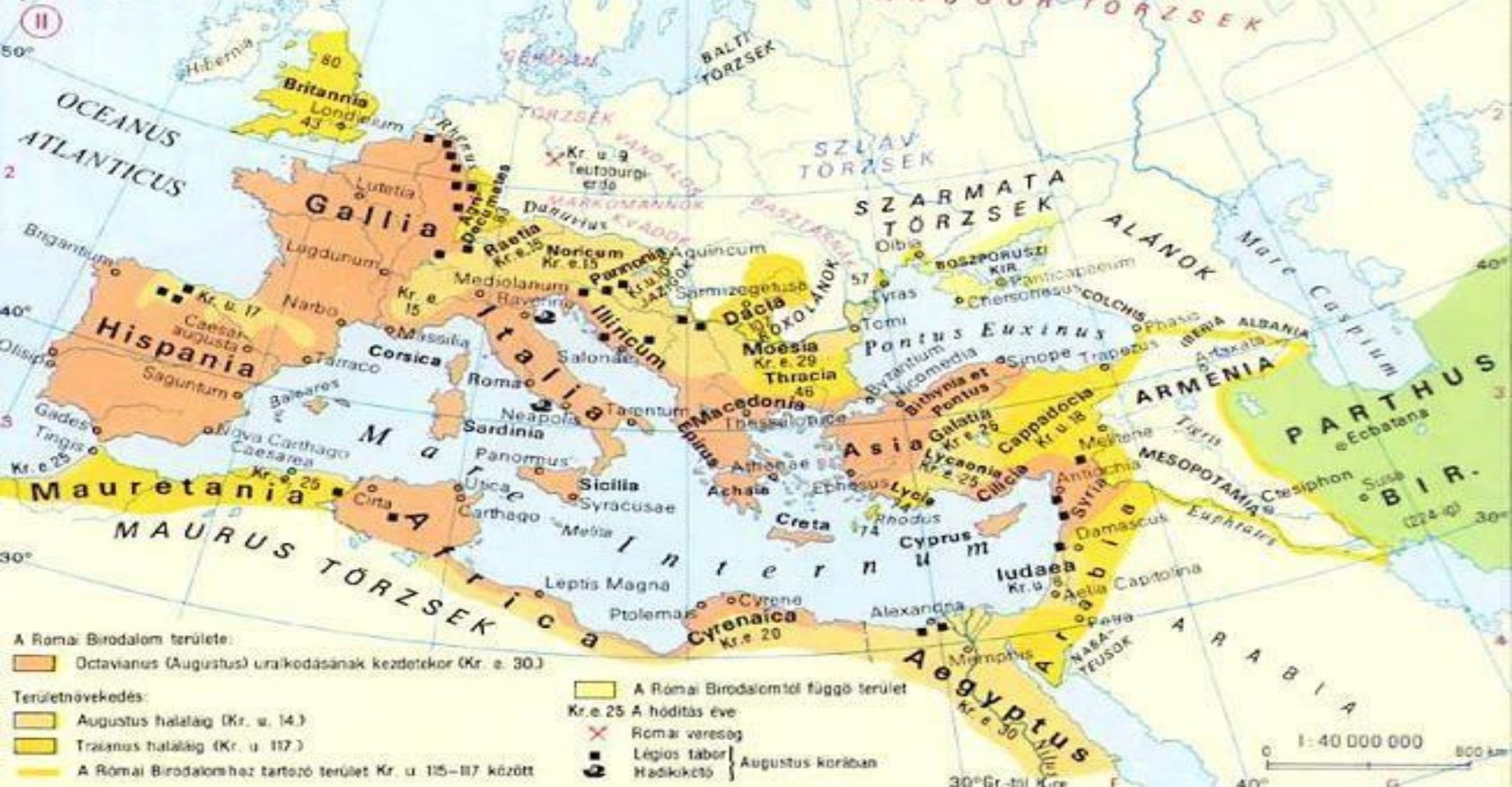

*A Római Birodalom védelmi rendszerei a Kr. u. 3. – 5.
századokban*

Horti Gábor
Történelemtudományi
Doktori Iskola
Ókortörténeti Tanszék
Antikvitás alprogram

A RÓMAI BIRODALOM TERÜLETI VÁLTOZÁSA (Kr. e. 30–Kr. u. 117)

A Római Birodalom területe:
 Octavianus (Augustus) uralkodásának kezdetekor (Kr. e. 30.)

Területnövekedés:
 Augustus haláláig (Kr. u. 14.)

Traianus haláláig (Kr. u. 117.)

A Római Birodalomhoz tartozó terület Kr. u. 115–117 között

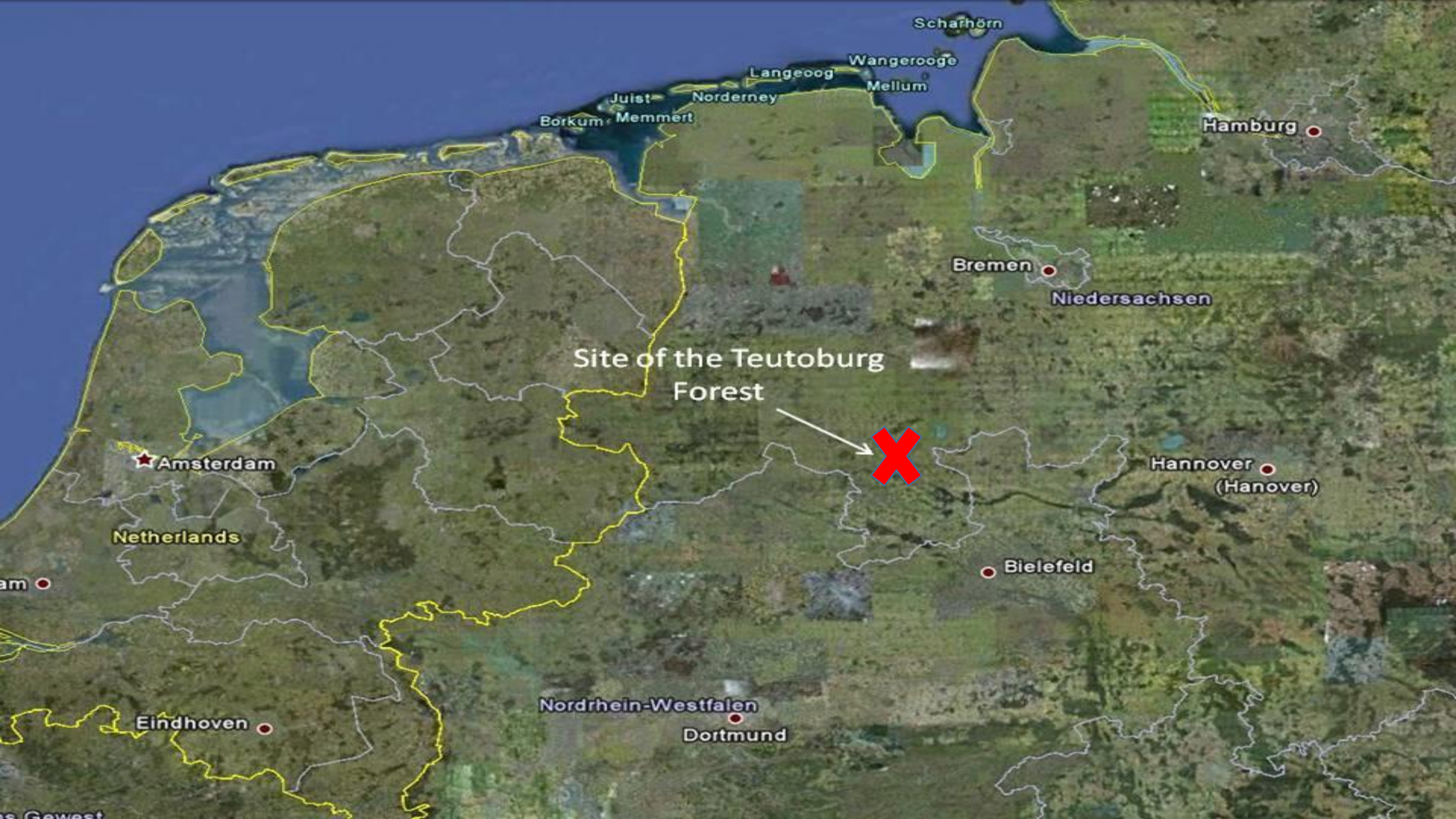
A Római Birodalomtól függő terület

Kr. e. 25 A hódítás éve

X Római vereség

Légios tábor
 Hadiközpont } Augustus korában

1:40 000 000
 0 800 km

Site of the Teutoburg Forest

THE ROMAN EMPIRE IN AD 125

- Imperial frontier
- Frontier wall
- COLCHIS Roman client state
- Border of the client states
- NORICUM Roman province
- Province boundaries
- Imperial capital
- 19 ■ Legiary base
- Other cities and towns
- Lugdunum Provincial capital
- ⚓ Major naval base
- Main road
- ⚓ Gold mines
- ⚓ Silver mines

- Legions deployed (AD 125):**
1. VII GEMINA
  2. II AUGUSTA
  3. XX VALERIA VICTRIX
  4. VI VICTRIX
  5. IX HISPANIA
  6. XXX ULPIA VICTRIX
  7. I MINERVA
  8. XXII PRIMIGENIA
  9. VIII AUGUSTA
  10. X GEMINA
  11. XIV GEMINA
  12. I ADIUTRIX
  13. II ADIUTRIX
  14. IV FLAVIA FELIX
  15. VII CLAUDIA
  16. XIII GEMINA
  17. I ITALICA
  18. XI CLAUDIA
  19. V MACEDONICA
  20. XV POLLINARIS
  21. XII FULMINATA
  22. XVI FLAVIA FIRMA
  23. IV SCYTHICA
  24. III GALLICA
  25. VI FERRATA
  26. III CYRENAICA
  27. X FRETENSIS
  28. II TRIANA
  29. XXII DEIOTARIANA
  30. III AUGUSTA

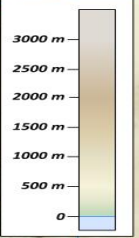
"BARBARIC" IN AD 125

Probable linguistic groups:

- Germanic
- Balto-Slavic
- Celtic
- Iranian
- Thracio-Dacian
- Finno-Ugric
- Hamito-Semitic
- Uncertain

Scale 1 : 8 000 000
 0 250 500 750 1 000 km
 Lambert azimuthal equal-area projection / ETRS 89 datum

Sources: Pliny the Elder *Naturalis Historia* Book IV (ca. 60), Tacitus *Germania* (ca. 100) and Ptolemy's *Geographia* (ca. 140)

A Római Birodalom a Kr. u. II. században

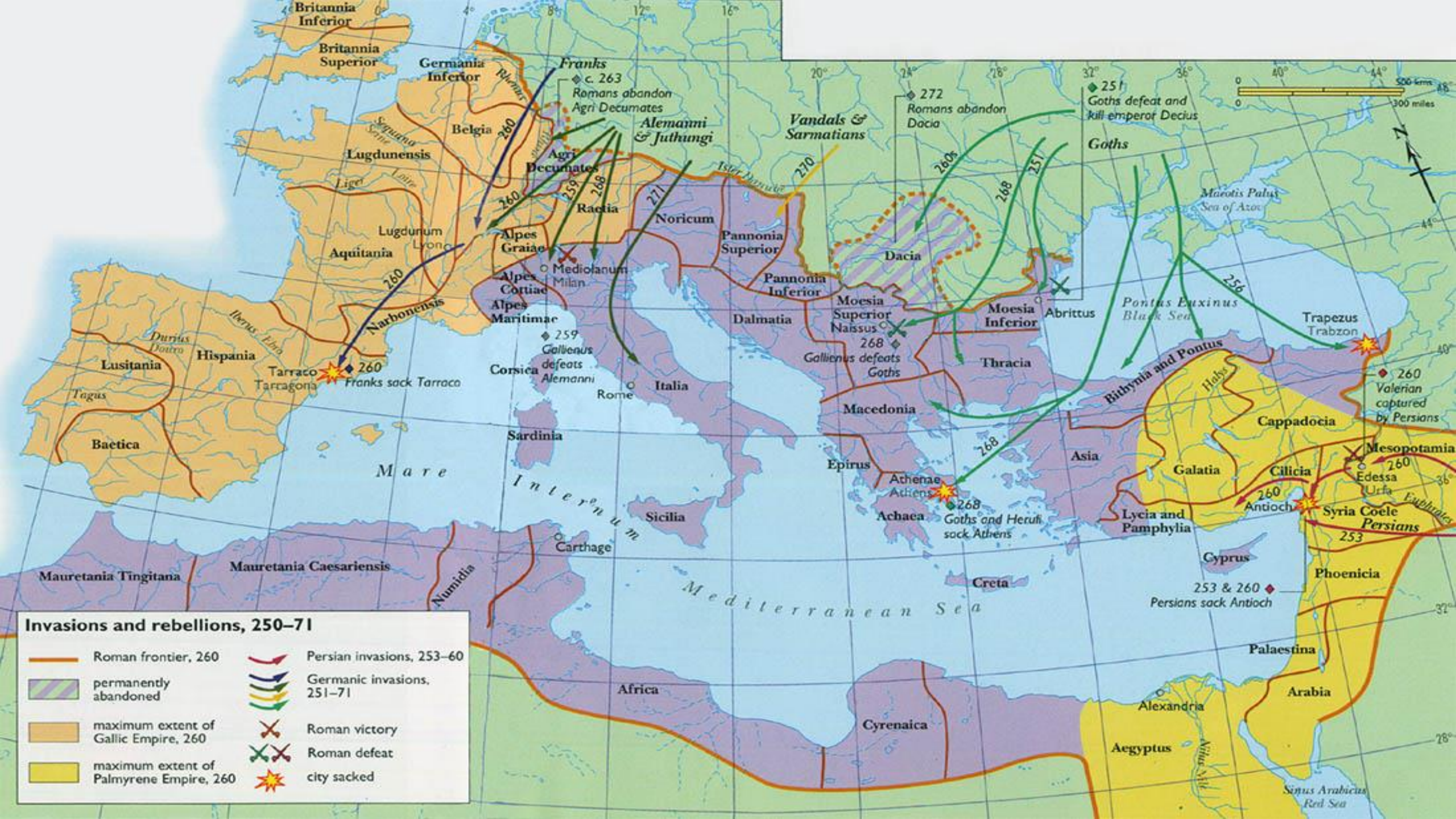
- *Hadrianus* (Kr. u. 117 – 138) és *Antoninus Pius* (Kr. u. 138 – 161) uralkodása idején következik be egy olyan szemléletváltás, amely a támadó politika mellett a védekezést is fontosnak tartja
- Kialakult a **lineáris** védelem

Definíció: a lineáris védelem olyan védekezési forma, amelynél egy adott hatalom hadereje a határai mentén, egyvonalban, vagy egy sávban helyezkedik el. A kérdéses hatalom belső területeit nem, vagy csak csekély mértékben védi további haderő.

Az elasztikus (rugalmas) védelem

- Rövid ideig alkalmazták (Kr. u. 260 – 284)
- Definíció: a határvédelemre csekély mértékre hagyatkozó védő egységek a betörő ellenséges csapatokkal inkább nyílt terepen veszik fel a harcot, fokozatosan kiszorítva azokat
- A védelmi rendszereket elhanyagolják, nagyobb hangsúly a gyorsan mozgó seregekre
- Gallienus alatt a római sereg sebessége 25 mérföld/napról, 50 mérföld/napra nőtt
- A belső területek pusztulnak, mert az ellenséges csapatokat legtöbbször csak mélyen, a Birodalom belsejében tudják megállítani

Invasions and rebellions, 250-71

- Roman frontier, 260
- permanently abandoned
- maximum extent of Gallic Empire, 260
- maximum extent of Palmyrene Empire, 260
- Persian invasions, 253-60
- Germanic invasions, 251-71
- Roman victory
- Roman defeat
- city sacked

A konszolidáció

- A Birodalom rendje a Kr. u. 260 körül kezd helyreállni, **DE** Diocletianus uralkodásának kezdetéig (Kr. u. 284) instabil a helyzet
- A stabilizálódás kezdeteit Gallienus (Kr. u. 260 – 268), Aurelianus (Kr. u. 270 – 275) és Probus (Kr. u. 276 – 282) uralkodásához lehet kötni
- Katonai reformok
  - Septimius Severus (Kr. u. 193 – 211) → állandó császári sereg
  - Iulius Philippus Arabs (Kr. u. 244 – 249) → állandó lovasság összevonása
  - Gallienus → Folytatta elődei által megkezdett folyamatokat
  - Aurelianus → Birodalom határainak visszavonása a természetes vonalak mögé
  - Probus → Rajna – Duna határ megszilárdítása

A mélységi védelem

- Az előző két védelmi rendszer ötvözése
- Diocletianus uralkodásától (Kr. u. 284 - 305) kezdve folyamatos a rendszer kiépülése, sosem éri el a teljes kiépítettségi szintet
- Alapvetően két dologra alapul:

Önmagukat megvédeni képes **erődítmények**, egymáshoz mélységben elhelyezve (gyilokzóna kialakítása)

Ellenséges csapatok visszaverése, vagy feltartása addig, amíg a központi seregek fel nem mentik őket

Központi mozgó **seregek**

Mélységből felvenni a harcot az ellenséges csapatokkal

Hátrány: továbbra is a Birodalom területén zajlik a védekezés, de itt már csak egy viszonylagosan szűk határsávban

Köszönöm a figyelmet!